

Katarzyna Hałas

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Wydział Politologii i Dziennikarstwa
ORCID: 0000-0003-0573-5340
e-mail: khalas93@gmail.com

E-LEARNING AKADEMICKI – ANALIZA PRZYPADKU WIRTUALNEGO KAMPUSU UNIWERSYTETU MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

Abstract

ACADEMIC E-LEARNING – A CASE STUDY OF THE VIRTUAL CAMPUS OF THE MARIA CURIE-SKŁODOWSKA UNIVERSITY IN LUBLIN

The increasing mediation of the didactic process encourages reflection on the new quality of academic education. The expansion of technology has forced the using of new forms of education, also carried out in non-school space. Educational platforms are good environment for implementing education in a remote formula. One example of such a platform is Virtual Campus UMCS. The aim of the article was to verify students' expectations regarding the design, course and ways of implementing the didactic process in teaching implemented via the Virtual Campus platform. It was analyzed how students of UMCS use the platform and examine level of their satisfaction with the classes conducted in the remote mode. The author proposed several improvements regarding the enrichment of Virtual Campus UMCS about additional functions. The recommendations can translate into the attractiveness of the teaching process and deserve to be included in the design of the next version of the system. The research technique was survey research.

Key words: e-learning, Internet, blended learning, educational platform, e-education

Wprowadzenie

Myślenie z przedrostkiem „e” nabrało nowego wymiaru. Rozwój technologiczny zrewolucjonizował niemal wszystkie dziedziny życia: sposób komunikacji, budowanie relacji, codzienne nawyki i znalazł odniesienie również w przedmiocie

edukacji. Postępująca cyfryzacja i wynikające z tego udogodnienia udoskonały proces kształcenia. Narzędzia, które oferuje globalna sieć, zostały zaadaptowane tak, aby sprostać wyzwaniom stawianym przez dzisiejsze pokolenia. Internet wykreował całkiem nowy model uczenia się, spowodował uniezależnienie się od czasu i miejsca oraz wymusił poniekąd konieczność współpracy w trybie zdalnym. Do realizacji procesu dydaktycznego w takiej formule wykorzystuje się zajęcia prowadzone w trybie zdalnym za pośrednictwem wirtualnych platform. Jednym z przykładów takiej platformy jest Wirtualny Kampus UMCS.

Celem artykułu jest weryfikacja oczekiwań studentów względem projektowania, przebiegu i sposobów realizacji procesu dydaktycznego w nauczaniu realizowanym za pośrednictwem platformy Wirtualny Kampus. Przeanalizowano, w jaki sposób studenci UMCS wykorzystują platformę oraz zbadano poziom ich zadowolenia z zajęć przeprowadzanych w trybie zdalnym. Autorka zaproponowała kilka usprawnień dotyczących wzbogacenia platformy Wirtualny Kampus UMCS o kolejne funkcje. Rekomendacje mogą przełożyć się na atrakcyjność procesu nauczania i zasługują na uwzględnienie w projektowaniu kolejnej wersji systemu.

Temat platform edukacyjnych był eksploatowany w literaturze naukowej. Badania związane z wykorzystaniem Wirtualnego Kampusu UMCS wśród nauczycieli akademickich i studentów zostały przeprowadzone przez Andrzeja Wodeckiego, Małgorzatę Grad-Grudzińską i Magdalenę Jasińską. Wyniki badań zaprezentowano w artykule *Wirtualny Kampus UMCS: idea projektu i pierwsze doświadczenia*, opublikowanym w czasopiśmie naukowym „E-mentor”¹. Wspomniani autorzy przedstawili główną ideę i strategię rozwoju projektu oraz pierwsze doświadczenia z dwóch lat wdrażania kształcenia w formule zdalnej na uniwersytecie. Efektywność swoich zajęć prowadzonych w formule *blended learningu* na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej badała Lidia Pokrzycka. Wyniki badań zostały opublikowane w czasopiśmie „Zarządzanie Mediami”. Autorka pisała o platformach takich, jak: Edmodo i Moodle, które wykorzystuje w praktyce nauczania². Analizę platform edukacyjnych pod kątem zalet i niedoskonałości, a także praktyk z tym związanych przeprowadzili Krzysztof Redlarski i Igor Garnik w monografii *Zarządzanie informacyjnym środowiskiem pracy*³.

¹ A. Wodecki, M. Grad-Grudzińska, M. Jasińska, *Wirtualny Kampus UMCS: idea projektu i pierwsze doświadczenia*, „E-mentor” 2006, nr 1 (14).

² L. Pokrzycka, *Efektywność e-nauczania w szkolnictwie wyższym. Studia przypadków*, „Zarządzanie Mediami” 2019, t. 7, nr 1, s. 26.

³ K. Redlarski, I. Garnik, *Zastosowanie systemów e-learningu w szkolnictwie wyższym*, [w:] B.A. Basińska, I. Garnik (red.), *Zarządzanie informacyjnym środowiskiem pracy*, Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2014. s. 77–94.

Wirtualny Kampus UMCS – tło teoretyczne

Na świecie e-learning ewoluuje – początkowo z poziomu idealistycznego myślenia, stał się rozpowszechnioną na szeroką skalę, praktyczną formą kształcenia. Początki zdalnego nauczania na świecie wiążą się z rokiem 1700. Wówczas w amerykańskiej prasie umieszczono ogłoszenie o nauczaniu korespondencyjnym. W Polsce nauczanie zdalne odnotowuje ponad 200-letnią tradycję. Zostało zainicjowane przez Uniwersytet Krakowski. Uczelnia w 1776 roku podjęła pierwsze próby nauczania na odległość. Były to wykłady prowadzone metodą korespondencyjną, adresowane dla osób spoza uczelni, głównie rzemieślników.

E-learning już dosyć dawno ulokował się na polskiej mapie narzędzi edukacyjnych. Pojawił się w polskim szkolnictwie wyższym w roku 2005. Wówczas Ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym (art. 164 pkt 3) – usankcjonowała możliwość przeprowadzania zajęć akademickich z wykorzystaniem metody kształcenia na odległość⁴. Obecne zasady dotyczące e-uczenia się na uniwersytetach zostały uregulowane rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 27 września 2018 roku. Rozporządzenie to określa warunki, które muszą być spełnione podczas studiów prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik nauczania na odległość. Zgodnie z rozporządzeniem liczba godzin wykładów i ćwiczeń na studiach stacjonarnych oraz niestacjonarnych, rozpoczętych przed rokiem akademickim 2018/2019, z wykorzystaniem e-learningu nie może przekraczać 60% całkowitej liczby godzin zajęć dydaktycznych dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów edukacji. Uczelnie muszą spełniać wszystkie następujące warunki: dysponować kadrą akademicką przygotowaną do prowadzenia zajęć e-learningowych, zapewniać dostęp do infrastruktury i oprogramowania, które umożliwi synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami oraz pracownikami akademickimi, dostarczać materiały edukacyjne opracowane w formie elektronicznej, zapewnić każdemu studentowi możliwość osobistej konsultacji z nauczycielem na uniwersytecie, stale monitorować postępy studentów, weryfikować wiedzę i umiejętności, w tym przeprowadzać egzaminy na koniec semestru w siedzibie uczelni lub jej filii (w uzasadnionych przypadkach może nastąpić odstępstwo od tej reguły)⁵. Liczba punktów ECTS, która może być uzyskana w ramach kształcenia w formule zdalnej, nie może przekroczyć 50% liczby punktów ECTS. W przypadku studiów rozpoczętych przed rokiem akademickim 2019/2020 liczba godzin zajęć w kształceniu na odległość pozostaje taka sama jak w poprzednim rozporządzeniu⁶.

⁴ A. Wierzbicka, *Dydaktyczne i komunikacyjne aspekty edukacji akademickiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2019, s. 10, Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 2005 Nr 164 poz. 1365.

⁵ D. Górską, dz. cyt., s. 37–38.

⁶ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. poz. 1668).

Najbardziej podatny na rozwiązania e-learningowe, również w przedmiocie edukacji, stał się rynek amerykański. Doświadczenia praktyków e-learningu zza oceanu mogą stanowić wskazówkę i inspirację dla polskich projektantów, którzy pewne rozwiązania powinni próbować przenieść na polski grunt⁷.

E-learning jest postrzegany przez młodych ludzi jako atrakcyjna i nowoczesna forma kształcenia. W swoich założeniach korzystanie z Internetu pozwala na pokonywanie ograniczeń związanych z czasem i miejscem. E-zajęcia zwiększają efektywność procesu edukacyjnego, rozwijają umiejętności uczniów. Gdy weźmie się pod uwagę dynamikę stosowania metod i technik nauczania na odległość na polskich uczelniach, to wydaje się oczywiste, że e-learning – przy zachowaniu odpowiedniej jakości kształcenia – jest ważnym narzędziem wspierania, a nawet zastępowania tradycyjnych metod nauczania. Otwartość uczelni na rozwiązania e-learningowe jest dziś odpowiedzią na oczekiwania dzisiejszego młodego pokolenia. Dostęp do zaawansowanych technologii jest bardzo ceniony przez studentów przyzwyczajonych do codziennego korzystania z mediów elektronicznych. Wielu absolwentów szkół średnich przy wyborze studiów kieruje się możliwością uczestnictwa w kursach realizowanych nie tylko tradycyjnymi metodami. Możliwość nienormowanego czasu obecności na wykładach jest dla studentów bardzo ważna⁸.

E-learning dynamicznie się rozwija, zyskując z roku na rok coraz większą liczbę zwolenników. Forma kształcenia online stała się integralną częścią codziennego życia przeciętnego użytkownika Internetu. Obecnie trudno mówić o e-learningu tylko w kontekście pakietu szkoleń i testów. To bogaty zasób narzędzi wspierających procesy rozwojowe np. w biznesie. W tym miejscu warto rozważania uzupełnić o definicję. W literaturze przedmiotu nie ma jednej, uniwersalnej definicji terminu. Ogólnie e-learning można określić jako kontrolowaną formę przekazywania wiedzy na odległość za pośrednictwem mediów elektronicznych. Kolejna z definicji charakteryzuje e-learning jako: „szeroki zakres aplikacji i procesów przekazywania wiedzy i umiejętności z wykorzystaniem technologii komputerowych”⁹. Marta Machalska zauważa, że e-learning, w zależności od korzystania z zasobów sieci, przybiera dwie formy: edukację nieformalną i formalną. Pierwsza z nich obejmuje wynajdywanie informacji za pomocą wyszukiwarek internetowych, dzielenie się informacjami za pośrednictwem portali społecznościowych. Z kolei edukacja formalna to zbiór dostępnych w sieci e-szkoleń, testów czy też filmów instruktażowych¹⁰.

W niektórych definicjach akcentuje się nauczanie na odległość za pomocą Internetu, w innych dystrybucję materiałów szkoleniowych na nośnikach

⁷ M. Hyla, *Przewodnik po e-learningu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 321

⁸ D. Górka, *E-learning in Higher Education*, „The Person and the Challenges” 2016, nr 6, s. 42–43.

⁹ A. Machol, *Kompendium wiedzy o sieciach*, „NetWorld” 2003, nr 5, s. 6.

¹⁰ M. Machalska, *Digital learning. Od e-learningu do dzielenia się wiedzą*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 42.

komputerowych. Wspólnym mianownikiem jest twierdzenie, że składowymi e-learningu są wszystkie działania wspierające kształcenie na odległość, często za pomocą nowoczesnych technologii¹¹. E-learning oferuje takie rozwiązania, jak: kursy szkoleniowe rozpowszechniane przez sieć lub na nośnikach komputerowych, wykłady w trybie synchronicznym, konferencje internetowe, wideo-konferencje, asynchroniczne formy kształcenia z wykorzystaniem usług mailowych, szkolenia synchroniczne za pomocą komunikatorów internetowych. Uwzględniając wcześniejszy podział, można wyróżnić następujące sztandarowe kryteria podziału e-learningu, wskazując, że może być:

- całościowy lub częściowy – może przybierać formę zajęć hybrydowych lub wyłącznie czystego e-learningu;
- metodyczny lub przypadkowy – w zależności od koncepcji kursu, może on odbywać się intuicyjnie lub z wykorzystaniem różnych metodyk nauczania;
- synchroniczny lub asynchroniczny – e-learning umożliwia komunikację bezpośrednio w czasie rzeczywistym lub z opóźnieniem (np. poczta elektroniczna);
- indywidualny lub organizacyjny – rozwiązania e-learningowe mogą wspierać osoby i grupy lub nawet całe organizacje;
- lokalny lub rozproszony – e-learning umożliwia korzystanie z lokalnie dostępnych zasobów edukacyjnych, jak i zasobów dostępnych za pośrednictwem sieci;
- indywidualny lub zespołowy – e-learning może być wykorzystywany przez pojedyncze osoby lub organizacje, lub też wiele osób i organizacji poprzez współpracę za pośrednictwem wirtualnej wspólnoty;
- statyczny lub interaktywny – jednostki nauczania mogą być przekazywane statycznie lub wskutek interakcji;
- oparty na platformie komercyjnej lub darmowej – organizacje mogą się opierać na sprawdzonych komercyjnych systemach elearningowych lub darmowych¹². Ze względu na konieczność uiszczania dodatkowych opłat polskie uczelnie stosunkowo rzadko decydują się na ich wdrażanie. Bywa tak, że niektóre organizacje i uczelnie z pomocą własnego zaplecza informatycznego tworzą systemy według swoich potrzeb¹³.

W literaturze przedmiotu wymienia się następujące funkcje edukacji zdalnej:

- zapewnia stabilny i kontrolowany rozwój poprzez dostarczanie wiedzy oraz skracanie czasu potrzebnego do nauki;
- umożliwia zindywidualizowany dostęp do odpowiedniego zasobu wiedzy;
- zapewnia indywidualne tempo nauki;

¹¹ S. Goyal, *E-Learning: Future of Education*, „Journal of Education and Learning” 2012, vol. 6, nr 2, s. 240.

¹² A. Stecyk, *Abc e-Learningu: system LAMS (learning activity management system)*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2008, s. 23.

¹³ K. Redrański, I. Garnik, dz. cyt., s. 80.

- redukuje koszty edukacji poprzez eliminowanie kosztów podróży;
- umożliwia przejście do gospodarki opartej na wiedzy;
- przyczynia się do globalizacji edukacji (kursanci mają dostęp do materiałów w każdej chwili, z każdego miejsca na świecie, z domu i z biura)¹⁴.

Podstawową składową e-learningu jest odpowiednie środowisko do nauki zdalnej. W Polsce do tego celu najczęściej wykorzystuje się platformę edukacyjną. To pewnego rodzaju repozytoria materiałów dydaktycznych, jak i wspólna przestrzeń komunikacyjna wszystkich uczestników procesu dydaktycznego. Platformy są zaprojektowane tak, aby studenci mieli łatwy dostęp do narzędzi edukacyjnych, bazy materiałów i swobodnej dyskusji, zaś prowadzący mogli łatwo m.in. organizować proces kształcenia i zarządzać grupami użytkowników¹⁵. Najwięcej platform tego rodzaju wykorzystywanych jest przez placówki edukacyjne mające w ofercie kursy i szkolenia wyłącznie w trybie zdalnym. Najczęściej jednak platformy e-learningowe są obsługiwane przez uczelnie wyższe. Wśród polskich uniwersytetów przeważają takie systemy obsługi platform edukacyjnych, jak LMS i LCMS¹⁶. Pierwszy z nich zyskał miano króla systemów e-learningu. To najpopularniejsze rozwiązanie tego typu na świecie. Nazwa jest akronimem od Learning Management System. LMS umożliwia raportowanie, administrowanie i monitorowanie postępów w nauce, zarządzanie treściami dydaktycznymi i uprawnieniami oraz rejestrację użytkowników kursów. LCMS również zyskuje na popularności – to angielski skrót od Learning Content Management System. Poza funkcjami oferowanymi przez LMS, LCMS dodatkowo posiada możliwość edytowania, tworzenia, zarządzania i archiwizowania materiałów dydaktycznych. Liczba wdrożeń jest mniejsza niż w przypadku LMS. Akronimy LMS i LCMS są bardzo podobne, choć jest to dosyć nietrafne, ponieważ sugeruje wzajemne podobieństwo, co stanowi błąd założenia. LCMS głównie odpowiada za obiektowe projektowanie, opracowywanie, a także dostarczanie materiałów edukacyjnych różnymi kanałami dystrybucji¹⁷.

W Europie, w obszarze zastosowania platform edukacyjnych, coraz większe zainteresowanie zyskuje platforma ILAS. Z jej rozwiązania korzystają uczelnie publiczne i niepubliczne, w tym również polskie. ILAS ma modułową budowę, a więc duże możliwości rozbudowywania i dostosowania pod kątem indywidualnych wymagań. Na korzyść tej platformy przemawia możliwość zintegrowania z uczelnianymi systemami. Wśród uczelni, które wdrożyły ten system, znajduje się m.in. Akademia Morska w Gdyni i Akademia Obrony Narodowej w Warszawie¹⁸.

W polskim szkolnictwie dużą popularnością cieszy się platforma open source Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). To akronim

¹⁴ A. Stecyk, dz. cyt., s. 20–21.

¹⁵ P. Kopiała, *Analiza metod e-learningowych stosowanych w kształceniu osób dorosłych*, „Zeszyty Naukowe Warszawskiej Wyższej Szkoły Informatyki” 2013, nr 9, s. 89.

¹⁶ A. Stecyk, dz. cyt., s. 79.

¹⁷ M. Hyla, dz. cyt., s. 68.

¹⁸ K. Redlarski, I. Garnik, dz. cyt., s. 80.

nazwy angielskiej, którą w języku polskim można przetłumaczyć jako „Modułowe, Dynamiczne, Zorientowane Obiektowo Środowisko Nauczania”. Moodle to platforma z zakresu open source, wyspecjalizowana w e-learningu, oferująca profesjonalne narzędzia umożliwiające udoskonalanie i kontrolowanie procesu dydaktycznego, możliwość publikowania różnorodnych treści, a także kształtowania relacji międzyludzkich. System ten jest wykorzystywany w dwustu państwach i na bieżąco rozbudowywany¹⁹. Serwis posiada wiele powiązanych z sobą funkcji, takich jak: zarządzanie użytkownikami z uwzględnieniem ich ról (administratorów, autorów kursów, studentów), tworzenie i udostępnianie różnego rodzaju materiałów dydaktycznych, analizę aktywności uczestników. Z rozwiązania opracowanego przez tę platformę korzysta również Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.

Wirtualny Kampus UMCS został uruchomiony w roku 2004 z inicjatywy UCZNIKO (Uniwersyteckiego Centrum Zdalnego Nauczania i Kursów Otwartych UMCS). Małgorzata Grad-Grudzińska, zatrudniona w Biurze ds. Zdalnego Kształcenia UMCS, która odpowiada m.in. za udzielanie wsparcia nauczycielom akademickim w zakresie metodyki zdalnego nauczania i prowadzenia szkoleń w zakresie obsługi platformy zdalnego nauczania (MOODLE), przyznaje, że główną motywacją powstania tej wirtualnej platformy była chęć uzupełnienia tradycyjnej formy kształcenia o nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, a nie rezygnacja z tradycyjnego, bezpośredniego nauczania. Za jej pośrednictwem studenci odbywają zajęcia, kontaktują się z prowadzącymi i pozostałymi współuczestnikami zajęć, zamieszczają rozwiązania swoich zadań, rozwiązują testy, biorą udział w dyskusji, czatach. Komunikacja odbywa się w dwóch formach: synchronicznej (czat) lub asynchronicznej (m.in. wiadomości, e-mail, fora dyskusyjne, głosowanie, ankieta, kalendarz), z przewagą tej drugiej²⁰.

Wirtualny Kampus UMCS – charakterystyka funkcjonalności

Realizacja zajęć dydaktycznych za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu odbywa się w trzech formach: po pierwsze, mogą być one przeprowadzane wyłącznie w formie e-learningowej – materiały dydaktyczne udostępniane są jedynie w postaci elektronicznej, zaliczenie również odbywa się online; w formie mieszanej, łączącej nauczanie bezpośrednie i formułę kształcenia zdalnego, tzw. *blended learning*; trzecia forma polega na wykorzystywaniu platformy tylko do udostępniania materiałów dydaktycznych (zajęcia i zaliczenia odbywają się w formie stacjonarnej). Warto wspomnieć, że z Wirtualnego Kampusu może korzystać każdy pracownik i student UMCS²¹.

¹⁹ A. Kołodziejczak, *Czym jest Moodle*, www.e-learning.pl (dostęp: 15.12.2019).

²⁰ Na podstawie rozmowy autorki artykułu z Małgorzatą Grad-Grudzińską i Lidią Jarską, przeprowadzonej 13.12.2019 r.

²¹ Zob. www.wirtualnykampus.umcs.pl (dostęp: 16.12.2019).

Blended learning to nauczanie mieszane, hybrydowe lub komplementarne. Najprościej termin można scharakteryzować jako formę nauczania, w której wykorzystuje się metody zarówno tradycyjnej, jak i elektronicznej edukacji. Taka formuła przenosi proces dydaktyczny poza przestrzeń sali wykładowej i laboratorium. Studenci mają szansę pogłębić zagadnienia prezentowane podczas zajęć stacjonarnych, mogą współpracować podczas realizacji projektów zespołowych i łatwo dzielić się swoimi spostrzeżeniami. Iwona Mokwa-Tarnowska akcentuje, że zajęcia w takiej formule podnoszą efektywność kształcenia, ponieważ zwiększają zakres możliwości edukacyjnych, dzięki którym łatwiej jest osiągnąć postulowane efekty kształcenia. Umożliwiają też słuchaczom rozwijanie w wolnym czasie różnych umiejętności. Studenci, żyjący na co dzień w otoczeniu nowych technologii, mogą postrzegać tradycyjne zajęcia jak przestarzałą, nudną formę²². Adam Stecyk, specjalista z zakresu e-learningu zauważa, że łączenie zajęć wymagających realnej obecności i zajęć na odległość przynosi wymierne efekty. Z jednej strony, uczniowie nieprzekonani do zajęć online stopniowo mogą zaaprobować taką formę uczenia się, a obecność na zajęciach i interpersonalny kontakt działają bardzo korzystnie na odnalezienie się w grupie²³.

Podobne spostrzeżenia czyni również Lidia Pokrzycka. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdziła, że studenci pozytywnie odnoszą się do zajęć za pośrednictwem platform e-learningowych. Uczestnicy zajęć chętnie zamieszczają swoje prace, często wzbogacając je o elementy graficzne. Efektywność zajęć w formule *blended learningu* jest wysoka, studenci przestrzegają terminu oddania zadania, wykazują się kreatywnością, nie kopiują rozwiązań z Internetu. W ankietach ewaluacyjnych pojawiają się postulaty dotyczące zwiększenia zajęć realizowanych w formule zdalnej²⁴.

Zakres materiałów, z których mogą korzystać studenci za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu UMCS, jest dosyć szeroki. Mogą to być: materiały informacyjne, materiały dydaktyczne w postaci e-podręczników, linków do materiałów elektronicznych, w tym rzetelnych stron internetowych, słowniki pojęć, materiały multimedialne; materiały utrwalające i aktywizujące, materiały sprawdzające. Treści mogą być udostępniane w formie tekstu, prezentacji multimedialnej, galerii zdjęć, książki, strony www, nagrania audio²⁵.

Nauczyciel akademicki może egzekwować od studentów wykonanie konkretnego zadania, następnie je ocenić i skomentować, a studenci mogą wysłać rozwiązanie

²² Zob. np. I. Mokwa-Tarnowska, *E-learning i blended learning w nauczaniu akademickim. Zagadnienia metodyczne*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2015, s. 40; B. Ghirardini, *E-learning Methodologies: A Guide for Designing and Developing E-learning Courses*, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome 2011, s. 16.

²³ A. Stecyk, dz. cyt., s. 18–19.

²⁴ L. Pokrzycka, dz. cyt., s. 26.

²⁵ M. Grad-Grudzińska, *Szkolenie przygotowujące do udziału w zajęciach w formule online prowadzonych na Wirtualnym Kampusie*, www.wirtualnykampus.umcs.pl (dostęp: 15.12.2019).

swojego zadania, dołączając przy tym jeden lub kilka plików. Uzyskana ocena będzie widoczna w tzw. „Dzienniku ocen” i profilu użytkownika. Aby sprawdzić wiedzę studentów, nauczyciel może przeprowadzić testy online. Są one oceniane automatycznie, a więc po ich wypełnieniu wyświetla się rezultat punktowy, ocena, poprawne i błędne odpowiedzi²⁶.

Kursy są podzielone na bloki tematyczne, co ułatwia prowadzącym projektowanie kursu poprzez zdefiniowanie zakresu wiedzy, a studentom poruszanie się po witrynie i łatwiejsze opanowanie proponowanego materiału. Większość materiałów jest linearna, ponieważ są to zazwyczaj dokumenty. Interaktywne materiały z pewnością wpłynęłyby na lepszą jakość procesu dydaktycznego.

Małgorzata Grad-Grudzińska przyznaje, że zarówno studenci, jak i pracownicy uczelni nie zgłaszali dotąd większych trudności z działaniem Wirtualnego Kampusu. Warto podkreślić, że serwis raz w roku jest aktualizowany. Gdy platforma została dostosowana do wersji 2.0, serwis zmienił wygląd, stał się bardziej przejrzysty i został wzbogacony o dodatkowe funkcje. Każdy wydział korzysta z rozwiązań oferowanych przez Wirtualny Kampus²⁷. Lidia Jarska z Biura ds. Zdalnego Kształcenia UMCS zauważa, że większą aktywność studenci wykazują w okresie sesyjnym.

Wirtualny Kampus nie jest wykorzystywany wyłącznie jako forma wspomagania tradycyjnych zajęć dydaktycznych. Za jego pośrednictwem prowadzone są szkolenia ogólnouniwersyteckie dla studentów oraz szkolenia w formule online dla pracowników, takie jak BHP, Przystosowanie biblioteczne, Etyka i odpowiedzialność dyscyplinarna studentów, System Antyplagiatowy UMCS²⁸.

Liczbę użytkowników Wirtualnego Kampusu UMCS prezentuje tabela 1. Dane zostały opracowane przez Biuro ds. Kształcenia Zdalnego UMCS. Dotyczą semestru letniego roku akademickiego 2018/2019.

Tabela 1. Liczba użytkowników Wirtualnego Kampusu UMCS

	Liczba nauczycieli prowadzących kursy na WK	Liczba kont studenckich w kursach na WK
Wydział Biologii i Biotechnologii	13	788
Wydział Chemii	12	108
Wydział Ekonomiczny	22	4417
Wydział Filozofii i Socjologii	8	369
Wydział Humanistyczny	40	3188
Wydział Matematyki Fizyki i Informatyki	23	1146

²⁶ Tamże.

²⁷ Na podstawie rozmowy autorki artykułu z Małgorzatą Grad-Grudzińską i Lidią Jarską, przeprowadzonej 13.12.2019 r.

²⁸ Na podstawie rozmowy autorki artykułu z Małgorzatą Grad-Grudzińską i Lidią Jarską, przeprowadzonej 13.12.2019 r.

	Liczba nauczycieli prowadzących kursy na WK	Liczba kont studenckich w kursach na WK
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej	22	1942
Wydział Pedagogiki i Psychologii	16	1088
Wydział Politologii	6	563
Wydział Prawa i Administracji	3	868
Wykłady Ogólnouniwersyteckie	19	1421
Szkolenia online dla studentów	4	15 814
Szkolenia online dla pracowników	2821	

Źródło: dane udostępnione przez Biuro ds. Kształcenia Zdalnego UMCS.

Funkcjonalność Wirtualnego Kampusu UMCS – badania własne

Opinie studentów jako odbiorców i jednocześnie współtwórców procesu kształcenia są bardzo ważne, dokonano więc ewaluacji zajęć dydaktycznych przeprowadzanych za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu UMCS. W tym celu przeprowadzono badania ankietowe. Celem ankiety była analiza sposobów wykorzystania Wirtualnego Kampusu UMCS przez studentów UMCS, sprawdzenie poziomu satysfakcji i oczekiwań względem tego serwisu, określenie postulatów dotyczących kierunków jego rozwoju pod względem merytorycznym i technicznym, a także sprawdzenie, z jakich funkcji oferowanych przez system korzystają studenci. Grupę badawczą stanowili studenci I roku II stopnia Dziennikarstwa i komunikacji społecznej, realizujący w roku akademickim 2019/2020 za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu UMCS, w trybie *blended learningu* zajęcia z przedmiotu *Ekonomika mediów*. Ankieta została opublikowana na Wirtualnym Kampusie i następnie wypełniona online przez 56 osób w grudniu 2019 roku. Składała się z 12 pytań: 11 zamkniętych (jedno- i wielokrotnego wyboru) oraz 1 otwartego. Autorka przeprowadziła ankietę po raz pierwszy, jednak w przyszłości badanie może mieć charakter cykliczny, aby na bieżąco porównywać wyniki.

Pierwsze pytanie miało na celu sprawdzenie, z jakiego urządzenia najczęściej korzystają studenci podczas realizowania zajęć na platformie. Zaskakujący jest tutaj mały udział odpowiedzi ze wskazaniem na wykorzystanie smartfona (9 osób)²⁹. Zdecydowana większość studentów (46) preferuje komputer stacjonarny³⁰. Ze strony Wirtualnego Kampusu można korzystać przy użyciu urządzeń mobilnych – z poziomu przeglądarki lub poprzez aplikację mobilną: Moodle app.

²⁹ Na podstawie ankiet nr 4, 6, 11, 22, 39, 42, 44, 45, 47 (2019 r.).

³⁰ Na podstawie ankiet nr 1–3, 5, 7–10, 12–21, 23–38, 40, 41, 43, 46, 48–55 (2019 r.).

W pytaniu drugim studenci odpowiedzieli na pytanie, gdzie najczęściej korzystają z Wirtualnego Kampusu UMCS. Najwięcej osób (49) wskazało na dom³¹. Ośmioro studentów zadeklarowało, że takim miejscem jest uczelnia³². Przygotowywanie się do zajęć lub rozwiązywanie zadań jest dobrym pomysłem na wykorzystanie nadmiaru wolnego czasu, jaki żacy często mają pomiędzy zajęciami dydaktycznymi, tzw. okienek. Pięcioro respondentów zaznaczyło, że realizuje zajęcia podczas dojazdów³³, a jedna – w pracy³⁴. Może to świadczyć o nieco incydentalnym i niestandardnym stosunku niektórych studentów do rozwiązywania zadań.

Kolejne dwa pytania dotyczyły kwestii technicznych. Intuicyjność systemu, o którą zapytano w pytaniu trzecim, została oceniona dosyć wysoko. 46 ankietowanych przyznało, że platforma pozwala poruszać się po niej w sposób intuicyjny³⁵. Odsetek odpowiedzi negatywnych wynosił 17% (10 osób)³⁶. Świadczy to o tym, że korzystanie z serwisu nie wymaga większych umiejętności technologicznych, a strona zbudowana jest w sposób przejrzysty i czytelny. Potwierdzają to też odpowiedzi udzielone w pytaniu czwartym, które brzmiało „Czy podczas pracy na platformie korzystałeś z pomocy technicznej?”. Aż 51 osób wskazało, że nie³⁷. Małgorzata Grad-Grudzińska również przyznała, że zarówno studenci, jak i wykładowcy nie zgłaszają problemów dotyczących funkcjonalności serwisu³⁸. Brak większych przeszkód związanych z kwestiami technicznymi pozwala studentom skupić się na samym procesie dydaktycznym, np. na rozwiązaniu zadań, i uniknąć stresu, że mogą sobie nie poradzić z użytkowaniem serwisu ze względu na niewystarczający poziom umiejętności technicznych. Jednak 5 osób zaznaczyło, że użytkowanie systemu wiązało się z korzystaniem z czyjejs pomocy³⁹. Nie bez znaczenia jest tutaj fakt, że dla zdecydowanej większości osób zajęcia z Ekonomiki mediów były pierwszymi, które przeprowadzono za pośrednictwem platformy Wirtualny Kampus. Pierwszy kontakt z samą platformą mógł okazać się stresogenny, nawet jeśli serwis jest prosty w obsłudze i nie wymagał rozwiniętych kompetencji informatycznych.

Pytanie numer pięć badało preferencje studentów dotyczące materiałów zamieszczanych w realizowanym przez nich kursie. Odpowiedzi są bardzo zróżnicowane. Najwięcej badanych, bo aż 32⁴⁰, wybrało materiały wideo. Nieco mniejszym,

³¹ Na podstawie ankiet nr 1–8, 10–39, 42, 44, 46, 48–55 (2019 r.).

³² Na podstawie ankiet nr 3, 11, 31, 39, 40, 41, 47, 49 (2019 r.).

³³ Na podstawie ankiet nr 9, 34, 39, 43, 45 (2019 r.).

³⁴ Na podstawie ankiety nr 56 (2019 r.).

³⁵ Na podstawie ankiet nr 1–7, 10, 12–15, 17–30, 32, 34–43, 45, 47–51, 53–55 (2019 r.).

³⁶ Na podstawie ankiet nr 8, 9, 11, 16, 31, 33, 44, 46, 52, 56 (2019 r.).

³⁷ Na podstawie ankiet nr 2–9, 11–40, 42–51, 53–55 (2019 r.).

³⁸ Na podstawie rozmowy autorki artykułu z Małgorzatą Grad-Grudzińską i Lidią Jarską, przeprowadzonej 13.12.2019 r.

³⁹ Na podstawie ankiet nr 1, 10, 41, 52, 56 (2019 r.).

⁴⁰ Na podstawie ankiet nr 2, 4, 6, 10, 11, 12, 17, 19–26, 28, 29, 31–35, 38–40, 44, 45, 47, 49, 50, 52, 53, 55 (2019 r.).

ale też sporym zainteresowaniem (27 osób) cieszyły się gry⁴¹. Na miejscu trzecim uplasował się słownik pojęć. Tę opcję wskazało 21 osób⁴². Zagadnienia do dyskusji preferuje 18 osób⁴³. Zaskakujące jest zamiłowanie studentów do testów – tę formę zaznaczyło 12 osób⁴⁴. Zadanie z odpowiedzią zwrotną to opcja, którą wybrało 12 studentów⁴⁵. Niewielki odsetek odpowiedzi stanowiły prezentacje multimedialne (10)⁴⁶ i materiały tekstowe (4 osoby)⁴⁷. Zadania do oceny przez nauczyciela – ta popularna forma materiałów na Wirtualnym Kampusie, nie spotkała się z dużą aprobatą ze strony studentów, gdyż wskazały ją tylko trzy osoby⁴⁸. Jeden respondent zadeklarował odpowiedź „inne”, jednak bez wskazania na konkretną formę⁴⁹. Odpowiedzi nie są zaskakujące. Studenci są przyzwyczajeni na ogół do linearnego tekstu, więc ta forma staje się nużąca. Materiały interaktywne bardziej odpowiadają potrzebom nowoczesnego studenta, bo umożliwiają łączenie rozrywki z nauką. Forma graficzna lub wideo wydaje się przejrzysta i łatwiejsza do przyswojenia. Spore zainteresowanie „zagadnieniami do dyskusji” świadczy o tym, że studenci lubią dzielić się swoim zdaniem z innymi uczestnikami i oczekują feedbacku.

Pytanie szóste dotyczyło czynników, które zachęcają studentów do udziału w zajęciach za pośrednictwem platformy Wirtualny Kampus UMCS. Można było wskazać kilka odpowiedzi. Za najważniejszy czynnik ankietowani uznali możliwość indywidualnego planowania tempa nauki (możliwość elastycznego zarządzania czasem i miejscem)⁵⁰. Aż 34 osoby do takiej formy zajęć zachęca brak konieczności spotkań na uczelni⁵¹. Na możliwość stałego kontaktu z nauczycielem⁵², możliwość stałej aktualizacji przekazywanej wiedzy⁵³, większą różnorodność materiałów edukacyjnych⁵⁴ wskazało kolejno po 14 osób. Dwoje badanych stwierdziło, że nie jest zainteresowanych udziałem w takich zajęciach⁵⁵. Natomiast trzy osoby zaznaczyły opcję „inne”, nie precyzując swojej odpowiedzi⁵⁶. Możliwość spersona-

⁴¹ Na podstawie ankiet nr 1–5, 8, 10, 12, 15, 18, 19, 22–24, 27–31, 34, 37, 38, 41, 45, 47–49, 52, 53 (2019 r.).

⁴² Na podstawie ankiet nr 4, 5–7, 10, 11, 15, 16, 17, 22, 23, 25–27, 43, 46, 48, 50, 51, 53, 54 (2019 r.).

⁴³ Na podstawie ankiet nr 1, 7, 12, 15, 16, 20, 22, 27, 30, 33, 38, 39, 41–43, 46, 51, 55 (2019 r.).

⁴⁴ Na podstawie ankiet nr 8, 14, 19, 20, 27, 33, 34, 41–44, 48 (2019 r.).

⁴⁵ Na podstawie ankiet nr 3, 9, 11, 14, 19, 20, 22, 26, 30, 38, 48 (2019 r.).

⁴⁶ Na podstawie ankiet nr 9, 13, 18, 30, 36, 38, 46, 49, 51, 52 (2019 r.).

⁴⁷ Na podstawie ankiet nr 12, 14, 17, 35 (2019 r.).

⁴⁸ Na podstawie ankiet nr 13, 20, 56 (2019 r.).

⁴⁹ Na podstawie ankiety nr 55 (2019 r.).

⁵⁰ Na podstawie ankiet nr 1, 7–10, 13, 15–22, 24, 25, 28, 29–35, 37–41, 43–45, 47, 48, 51, 53, 54 (2019 r.).

⁵¹ Na podstawie ankiet nr 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 17–20, 23–27, 29, 32–36, 38–40, 42, 43, 47, 50–55 (2019 r.).

⁵² Na podstawie ankiet nr 1, 3, 4, 8, 12, 13, 20, 22, 30, 34, 38, 42, 44, 48 (2019 r.).

⁵³ Na podstawie ankiet nr 3, 4, 12, 15, 16, 31, 32, 42, 43, 45, 54, 55 (2019 r.).

⁵⁴ Na podstawie ankiet nr 5, 13, 15, 16, 20, 25, 27, 28, 30, 33, 37, 43, 48, 49, 51, 55, 56 (2019 r.).

⁵⁵ Na podstawie ankiet nr 14, 46 (2019 r.).

⁵⁶ Na podstawie ankiet nr 6, 11, 49 (2019 r.).

lizowanego toku nauki wydaje się najważniejsza, dlatego że wielu studentów zmuszonych jest podejmować pracę zarobkową na studiach. Zajęcia za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu UMCS eliminują barierę czasu i miejsca, student sam decyduje, gdzie i kiedy przyswoi wiedzę oferowaną w danym kursie. Większa różnorodność materiałów edukacyjnych uatrakcyjnia proces kształcenia. Oprócz treści, które mogą być wykorzystywane na zajęciach tradycyjnych, Wirtualny Kampus UMCS oferuje innowacyjne metody, takie jak np. gry czy quizy.

Wysoki odsetek pozytywnych odpowiedzi⁵⁷ na pytanie siódme, w którym badano, czy udział w zajęciach za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu UMCS spełnił oczekiwania studentów, potwierdza, że żacy aprobują taką formę zajęć i są do niej pozytywnie ustosunkowani. Tylko 7 osób spośród 56 nie było zadowolonych⁵⁸.

Pytanie ósme miało nieco inny charakter niż pozostałe. Studenci musieli zaznaczyć odpowiednią skalę, od 1 do 5, oceniając w ten sposób aspekt wizualny całego serwisu. Wyniki prezentują się następująco: 7 osób przyznało najwyższą notę⁵⁹, niemal połowa ankietowanych, bo 27 osób, oceniło Wirtualny Kampus na 4 punkty⁶⁰, 15 osób przyznało 3 punkty⁶¹, 2 osoby 2 punkty⁶². Nikt z respondentów nie przyznał najniższej noty. Pierwsze wrażenie jest najważniejsze. Abstrahując od opisywanej platformy, przesyt kolorów, nieodpowiedni krój i rozmiar czcionki czy nagromadzenie różnych elementów może skutecznie zniechęcić do użytkowania strony i przebiegu samego procesu dydaktycznego.

W następnym pytaniu respondenci wskazywali funkcje, o które może być wzbogacona platforma Wirtualnego Kampusu. Pytanie miało charakter otwarty, więc ankietowani mogli wskazać dowolną liczbę funkcji w jednej wypowiedzi. Zgodnie z oczekiwaniami, większość studentów (20) odpowiedziała, że nie ma takich elementów⁶³. 5 osób wskazało na konieczność stworzenia wersji mobilnej (która istnieje, ale nie wszyscy studenci są tego świadomi)⁶⁴. Stosunkowo dużą popularnością (3 osoby) cieszyła się funkcja samodzielnego wyszukiwania kursu zaraz po zalogowaniu⁶⁵. Ciekawymi odpowiedziami były: „zaznaczanie postępu w nauce – realizacji tematów”⁶⁶ i „możliwość wysyłania wiadomości nie tylko nauczycielom akademickim”⁶⁷. Trochę zaskakująca była wypowiedź następująca: „grupowe

⁵⁷ Na podstawie ankiet nr 1–8, 10–13, 15–32, 34–43, 45, 47, 48, 50–55 (2019 r.).

⁵⁸ Na podstawie ankiet nr 9, 14, 33, 44, 46, 49, 56 (2019 r.).

⁵⁹ Na podstawie ankiet nr 1, 10, 21, 30, 37, 40, 42 (2019 r.).

⁶⁰ Na podstawie ankiet nr 3, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 23–25, 27, 29, 31, 32, 34–36, 43, 45, 47, 48–51, 53, 54 (2019 r.).

⁶¹ Na podstawie ankiet nr 4–7, 12, 17, 19, 22, 26, 28, 38, 39, 41, 44, 52 (2019 r.).

⁶² Na podstawie ankiet nr 2, 14, 20, 33, 46, 55, 56 (2019 r.).

⁶³ Na podstawie ankiet nr 2, 3, 6, 8, 13, 15, 16, 18, 23, 24, 28, 29, 31, 34, 35, 39, 41, 51, 52, 56 (2019 r.).

⁶⁴ Na podstawie ankiet nr 14, 19, 20, 27, 36 (2019 r.).

⁶⁵ Na podstawie ankiet nr 32, 38, 46 (2019 r.).

⁶⁶ Na podstawie ankiety nr 38 (2019 r.).

⁶⁷ Na podstawie ankiety nr 9 (2019 r.).

wykonywanie zaliczeń na kampusie⁶⁸. Pojawiły się jeszcze takie odpowiedzi, jak „możliwość pracy w grupach”⁶⁹, „łatwiejsza wymiana plików”⁷⁰, „szybkie wyszukiwanie wykładowcy”⁷¹, „plany zajęć”⁷², „możliwość pozostawienia komentarzy pod materiałami”⁷³, „uważam, że powinna być częścią USOS (jeśli jest taka możliwość) albo żeby USOS posiadał takie funkcje. Wszystko w jednym miejscu byłoby bardziej praktyczne”⁷⁴. Według 7 z ankietowanych platforma powinna być bardziej intuicyjna, nowoczesna⁷⁵. Dwie osoby zaznaczyły, że dobrą opcją byłyby powiadomienia mailowe⁷⁶, informujące np. o zamieszczeniu nowego zadania przez nauczyciela⁷⁷, a kolejne dwie, że przydatne byłoby wyświetlanie na górze strony kursów, na które się uczęszcza (ta funkcja również istnieje, ale być może nie została zauważona przez respondentów)⁷⁸. Bardzo innowacyjne wydają się takie funkcje, jak: „odrabianie przepuszczanych zajęć stacjonarnych online”⁷⁹, „logowanie za pomocą odcisku palca”⁸⁰, „interaktywna mapa (korzystająca z Google Maps), dzięki której nowy student mógłby łatwiej znaleźć budynek/salę, w której odbędą się dane zajęcia”⁸¹. Niektórzy studenci wskazywali funkcje, które są dostępne na Kampusie. Może to wynikać z przeoczenia lub co bardziej prawdopodobne – z braku wiedzy na temat funkcjonalności portalu. Pojawiły się więc opcje takie, jak: „funkcje zaliczeń przez Kampus” „zagadnienia podsumowujące każde tematy lub dotyczące zaliczenia”, „powtórka materiału przed egzaminem w formie quizu”, „testy, quizy”, „quizy związane z tematem zajęć”, „czat grupowy, umożliwiający szybką i sprawną komunikację pomiędzy studentami i wykładowcą”, „wideo”⁸². Serwis jest wyposażony w funkcje, które umożliwiają przeprowadzenie wykładowcy zaliczenia za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu. Do wyboru są zasoby umożliwiające sprawdzanie wiedzy, np. „test (quiz)” lub też gry, które także są dobrą formą sprawdzenia posiadanej wiedzy. Do podsumowania materiału można wykorzystać taki zasób, jak „lekcja”⁸³.

⁶⁸ Na podstawie ankiety nr 10 (2019 r.).

⁶⁹ Na podstawie ankiet nr 1, 60 (2019 r.).

⁷⁰ Na podstawie ankiety nr 5 (2019 r.).

⁷¹ Na podstawie ankiety nr 47 (2019 r.).

⁷² Na podstawie ankiet nr 49, 50. (2019 r.).

⁷³ Na podstawie ankiety nr 33 (2019 r.).

⁷⁴ Na podstawie ankiety nr 17 (2019 r.).

⁷⁵ Na podstawie ankiet nr 2, 4, 25, 36, 43, 52, 53 (2019 r.).

⁷⁶ Obecnie powiadomienia mailowe są wysyłane, gdy nauczyciel akademicki umieści nowy wpis w „Forum dyskusyjnym” lub oceni zadanie rozwiązane przez studenta.

⁷⁷ Na podstawie ankiet nr 12, 48 (2019 r.).

⁷⁸ Na podstawie ankiety nr 44 (2019 r.).

⁷⁹ Na podstawie ankiety nr 37 (2019 r.).

⁸⁰ Na podstawie ankiety nr 11 (2019 r.).

⁸¹ Na podstawie ankiety nr 26 (2019 r.).

⁸² Na podstawie ankiet nr 10, 14, 21, 45, 46, 54 (2019 r.).

⁸³ Pozwala na prezentację treści w interesujący sposób. Każda strona zwykle kończy się pytaniem i kilkoma odpowiedziami. W zależności od postępów studenta albo idzie on do przodu z materiałem, albo jest cofany.

Moduł „czat” jest również dostępny. Natomiast treści wideo można dodawać lub udostępniać w postaci linków odnoszących się do materiałów wideo lub w formie pliku. Pomysł „bezpośredniego kontaktu z wykładowcą”⁸⁴ jest niemożliwy do zrealizowania z jasnych powodów, jednak można domniemywać, że respondentce chodziło np. o możliwość rozmowy wideo z prowadzącym – jest dobra wytyczna na przyszłość. 3 badanych nie zajęło żadnego stanowiska, udzielając odpowiedzi „nie wiem”⁸⁵. Pytanie to może zostać potraktowane jako wskazówka do dalszej pracy nad kierunkiem rozwoju Wirtualnego Kampusu UMCS.

Ankietowani zapytani, czy oprócz Ekonomiki mediów biorą udział w innych kursach, w przeważającej większości odpowiedzieli, że nie (50 osób)⁸⁶. Odsetek odpowiedzi pozytywnych wyniósł tylko 5 osób⁸⁷. Forma zajęć za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu co prawda z roku na rok zyskuje coraz większe grono zwolenników, ale nie wszyscy wykładowcy są przekonani do tej formuły kształcenia.

Na pytanie: czy zajęcia na platformie były dobrym uzupełnieniem zajęć stacjonarnych, 49 osób odpowiedziało twierdząco⁸⁸, a 6 osób udzieliło przeczącej odpowiedzi⁸⁹. Można więc wysunąć wniosek, że formuła łączenia tradycyjnej formy nauki z kształceniem zdalnym jest dobrą alternatywą dla zajęć przeprowadzanych wyłącznie stacjonarnie. Kurs z Ekonomiki mediów odbywał się głównie metodą tradycyjną, czasami studenci musieli rozwiązać zadanie online. Słuchacze mieli na bieżąco dostępne wszystkie materiały związane z kursem, wystarczył wyłącznie dostęp do sieci, co zagwarantowało spersonalizowany tok nauki, oszczędność czasu. Dodatkowo, jeśli jakaś kwestia okazywała się niezrozumiała dla studenta, zawsze mógł zwrócić się o jej wyjaśnienie podczas zajęć stacjonarnych.

Pytanie ostatnie sprawdzało, czy rozwiązywanie zadań za pośrednictwem platformy poprawiło umiejętności w zakresie obsługi pakietów biurowych, np. Microsoft Office, Open Office itp.? Biorący udział w badaniu na ogół zaznaczali odpowiedź przeczącą (40 osób)⁹⁰. 15 osób oceniło, że poziom ich umiejętności się poprawił⁹¹.

Na podstawie wyników przeprowadzonych badań można stwierdzić, że zajęcia za pośrednictwem Wirtualnego Kampusu UMCS spotkały się z aprobatą studentów biorących udział w eksperymencie. Zdecydowana większość respondentów optuje za stanowiskiem, że kurs online jest dobrym uzupełnieniem zajęć tradycyjnych. Na poziom zadowolenia studentów wpływa przede wszystkim możliwość indywidualnego tempa nauki o dowolnej porze i w dowolnym miejscu, brak konieczności spotkań bezpośrednich z prowadzącym zajęcia, a także duża różnorodność

⁸⁴ Na podstawie ankiety nr 1 (2019 r.).

⁸⁵ Na podstawie ankiet nr 7, 22, 30 (2019 r.).

⁸⁶ Na podstawie ankiet nr 1–8, 11–19, 21–29, 31–56 (2019 r.).

⁸⁷ Na podstawie ankiet nr 9, 10, 17, 20, 30 (2019 r.).

⁸⁸ Na podstawie ankiet nr 1–8, 10–13, 15–43, 44, 45, 48–55 (2019 r.).

⁸⁹ Na podstawie ankiet nr 9, 14, 44, 46, 47, 56 (2019 r.).

⁹⁰ Na podstawie ankiet nr 1–9, 12–15, 17–20, 24–28, 32–35, 37–41, 44–48, 50, 52–54, 56 (2019 r.).

⁹¹ Na podstawie ankiet nr 10, 11, 16, 21–23, 29–31, 36, 42, 43, 49, 51, 55 (2019 r.).

materiałów edukacyjnych. Ankietowani wysoko ocenili również aspekt wizualny witryny, który według nich na ogół nie stwarza przeszkód natury technicznej. System oferuje wiele różnorodnych narzędzi, które korzystnie wpływają na jakość prowadzonych kursów, a wśród nich największe zainteresowanie wzbudziły gry i materiały wideo, a więc materiały interaktywne. Studenci jednak często skarżą się na brak aplikacji mobilnej. Wspomniana aplikacja jest już dostępna, ale studenci często o tym nie wiedzą. Być może wynika to z braku zainteresowania tym tematem z ich strony. Brak integracji z pozostałymi systemami to kolejny zarzut ze strony respondentów. Obecnie integracja jest na poziomie logowania – nikt już teraz nie zakłada oddzielnego konta na Wirtualnym Kampusie, ponieważ konto na WK jest zintegrowane z kontem w USOS-ie. Badani najczęściej korzystają z Wirtualnego Kampusu UMCS, pracując na komputerach w domu.

Zakończenie

Działania na rzecz rozwoju kształcenia na odległość trwają na UMCS od 2001 roku. Wirtualny Kampus UMCS, zainicjowany w 2004, jest przykładem jednej z dobrych praktyk kształcenia na odległość wykorzystywanej w e-learningu akademickim. Funkcjonowanie platformy stanowi odpowiedź na wyzwanie, jakie stawia edukacja akademicka u progu XXI wieku. Przeprowadzona ankieta pozwala wysnuć wnioski na temat oczekiwań studentów względem metodyki i dydaktyki kształcenia na odległość. Formuła kształcenia za pośrednictwem platformy Wirtualny Kampus jest atrakcyjna dla studentów. Ankietowani dobrze oceniają funkcjonowanie platformy pod względem technicznym i merytorycznym, chętnie biorą udział w e-zajęciach. Respondenci pozytywnie wypowiadają się o poszczególnych składnikach witryny Wirtualnego Kampusu. Zajęcia za pośrednictwem platformy online zyskują legitymizację wśród społeczności akademickiej, jednak wymagają pewnego poziomu autodyscypliny od studenta. Studenci nie zawsze starannie podchodzą do realizacji swoich zadań, często traktując swoje obowiązki zbyt powierzchownie. Sam serwis, oparty na darmowej platformie jest właściwie zaprojektowany i na bieżąco aktualizowany.

Na korzyść systemu przemawia aplikacja mobilna na telefony komórkowe. Obecnie młody człowiek żyje w otoczeniu mobilnych urządzeń, więc dostępność Wirtualnego Kampusu UMCS w formie aplikacji mobilnej jest dodatkowym atutem. Warto jednak poinformować o tym studentów np. na stronie głównej platformy. W czasach cyfryzacji polskich uczelni i powszechnego wykorzystania narzędzi elektronicznych istnieje konieczność wdrożenia kompleksowego systemu zintegrowanego np. z USOS-em (nie tylko na poziomie logowania), który sprostałby całościowym potrzebom zarówno studentów, jak i wykładowców. Takie rekomendacje w przyszłości powinny przełożyć się na wzrost atrakcyjności platformy i zachęcić studentów do jej użytkowania.

Bibliografia

- Górska D., *E-learning in Higher Education*, „The Person and the Challenges” 2016, nr 6, s. 42–43.
- Ghirardini B., *E-learning Methodologies: A Guide for Designing and Developing E-learning Courses*, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome 2011.
- Goyal S., *E-Learning: Future of Education*, „Journal of Education and Learning” 2012, vol. 6, nr 2, s. 240.
- Hyla M., *Przewodnik po e-learningu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
- Kopciał P., *Analiza metod e-learningowych stosowanych w kształceniu osób dorosłych*, „Zeszyty Naukowe Warszawskiej Wyższej Szkoły Informatyki” 2013, nr 9, s. 89.
- Machalska M., *Digital learning. Od e-learningu do dzielenia się wiedzą*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Machol A., *Kompendium wiedzy o sieciach*, „NetWorld” 2003, nr 5, s. 6.
- Mokwa-Tarnowska I., *E-learning i blended learning w nauczaniu akademickim. Zagadnienia metodyczne*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2015.
- Pokrzycka L., *Efektywność e-nauczania w szkolnictwie wyższym. Studia przypadków*, „Zarządzanie Mediami” 2019, t. 7, nr 1, s. 15–27.
- Redrański K., Garnik I., *Zastosowanie systemów e-learningu w szkolnictwie wyższym*, [w:] B.A. Basińska, I. Garnik (red.), *Zarządzanie informacyjnym środowiskiem pracy*, Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2014.
- Stecyk A., *Abc e-Learningu: system LAMS (learning activity management system)*, Centrum Doradztwa i Informacji, Difin, Warszawa 2008.
- Wierzbicka A., *Dydaktyczne i komunikacyjne aspekty edukacji akademickiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2019.
- Wodecki A., Grad-Grudzińska M., Jasińska M., *Wirtualny Kampus UMCS: idea projektu i pierwsze doświadczenia*, „E-mentor” 2006, nr 1 (14).

Źródła online:

- Grad-Grudzińska M., *Szkolenie przygotowujące do udziału w zajęciach w formule online prowadzonych na Wirtualnym Kampusie*, www.wirtualnykampus.umcs.pl (dostęp: 16.12.2019).
- Kołodziejczak A., *Czym jest Moodle*, www.e-learning.pl (dostęp: 15.12.2019).